

УДК 334.722

РОЗВИТОК МСБ В УКРАЇНІ: АУТСОРСИНГОВИЙ АСПЕКТ DEVELOPMENT SME IN UKRAINE: OUTSOURCING ASPECT

Омельченко Л.С.

кандидат економічних наук,
завідуючий кафедри «Фінанси і банківська справа»,
Приазовський державний технічний університет

Лактіонова О.Е.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Фінанси і банківська справа»,
Приазовський державний технічний університет

Мандра Н.Г.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри «Фінанси і банківська справа»,
Приазовський державний технічний університет

Тенденції розвитку МСБ в Україні досліджувався на прикладі напряму «Промисловість». Рівень рентабельності (збитковості) операційної й усієї діяльності МСБ за 2013–2015 рр. негативний, це свідчить, що ця діяльність є неефективною.

Виявлено, що ефективним інструментарієм, який стимулює розвиток МСБ, є фінансовий аутсорсинг (F&A), використання якого дає змогу знизити витрати на процес обліку й управління фінансами. Фінансовий аутсорсинг зміцнює фінансове становище підприємств МСБ і забезпечує фінансову безпеку в умовах глобалізації, проте вимагає податкового стимулювання розвитку, як аутсорсерів – спеціалізованих фірм із надання послуг, так і клієнтів послуг фінансового аутсорсингу.

Ключові слова: малий і середній бізнес, збитковість, фінансовий аутсорсинг, аутсорсер, платник податків.

Тенденции развития МСБ в Украине исследовались на примере направления «Промышленность». Уровень рентабельности (убыточности) операционной и всей деятельности МСБ за 2013–2015 гг. отрицательный, это свидетельствует о том, что эта деятельность является неэффективной.

Выявлено, что эффективным инструментарием, который стимулирует развитие МСБ, является финансовый аутсорсинг (F&A), использование которого позволяет снизить затраты на процесс учета и управления финансами. Финансовый аутсорсинг укрепляет финансовое положение предприятий МСБ и обеспечивает финансовую безопасность в условиях глобализации, однако требует налогового стимулирования развития как аутсорсеров – специализированных фирм по оказанию услуг, так и клиентов услуг финансового аутсорсинга.

Ключевые слова: малый и средний бизнес, убыточность, финансовый аутсорсинг, аутсорсер, налогоплательщик.

SME Trends in Ukraine investigated by the example of the direction - «Industry». The level of profitability (loss) and operating all the activities of MBS for the period 2013-2015 is negative, it is reported that the activities of SME direction Ukraine - «Industry» is not effective.

Revealed that effective tools for encouraging the development of SMEs is a financial outsourcing (F & A), the use of which reduces the cost of the process of accounting and financial management. Financial outsourcing strengthens the financial position of SMEs and provides financial security in the context of globalization, however, requires the development of tax incentives as outsorserov-specialized companies to provide services and financial services outsourcing clients.

Keywords: small and medium businesses, losses, financial outsourcing, outsourcer, the taxpayer.

Малий і середній бізнес забезпечує швидку адаптацію до умов господарювання; відносно невеликі витрати на його здійснення; гнучкість і оперативність у прийнятті рішень; більш низьку потребу в первинному капіталі; зайнятість значної частини безробітного населення і форму-

вання середнього класу. Податкове стимулювання, до якого належать спрощена система ведення бухгалтерського обліку, пільгові податкові режими, податкові канікули, розстрочення або відстрочення по сплаті податків, знаходиться на першому місці серед основних інстру-

ментів державної підтримки, випереджаючи по ефективності спрощення процедур реєстрації, отримання ліцензії до одного дня; пільгове кредитування та ін. Податкове стимулювання сприяє підвищенню привабливості країни для ведення МСБ. Для цього органи державної влади здійснюють цілеспрямовані дії з надання податкових пільг та інших заходів податкового характеру щодо поліпшення майнового або економічного становища окремих категорій платників податків для створення зацікавленості здійснення певної діяльності. Однак аналіз і оцінка результатів податкового стимулювання МСБ в Україні показали, що, незважаючи на суттєві податкові преференції, надані малому та середньому бізнесу, спостерігається незначний результуючий соціально-економічний ефект, одержуваний українською економікою від функціонування підприємств. Це доводять такі факти. Кількість організацій МСБ, середньооблікова чисельність працюючих, внесок у ВВП України багато в чому відстають від практики розвинутих країн. Тенденції розвитку МСБ в Україні досліджувалися на прикладі напрямку «Промисловість» [1]. Так, обсяг реалізованої продукції цього напрямку на 01.01.2015 становив 4 170 659,9 млн. грн., а обсяг реалізованої продукції малих підприємств (МП) на 01.01.2015 – 705 000,5 млн. грн., або 16,9%. Капітальні інвестиції на 01.01.2015 – 178 384,9 млн. грн.

(усього), із них МП – 27 933,8 млн. грн., або 15,7% загальних капітальних інвестицій. Прибуток усього – 233 624,7 млн. грн., прибуток МСБ – 49 156,1 млн. грн., або 21,0% загального прибутку до оподаткування. Збиток становив 798 001,5 млн. грн. (усього). Збиток малих підприємств (МП) – 224 418,5 млн. грн., або 28,1% загального збитку до оподаткування.

Сальдовий фінансовий результат МП негативний і має тенденцію до збільшення. Це свідчить про неефективність діяльності підприємств малого бізнесу напряму «Промисловість» (рис. 1). Рівень рентабельності (збитковості) операційної й усієї діяльності МП і середніх підприємств (СП) за 2014–2015 рр. негативний, це свідчить, що діяльність МСБ України напряму «Промисловість» є неефективною (рис. 2, 3). Як видно з графіків, чим меншим є за розміром підприємство, тим в гіршому стані воно знаходиться.

Держава не приділяє значної уваги таким підприємствам, але саме вони є основою стабільності економіки. Йде різке зменшення власного і зареєстрованого власного капіталу МП. Так, у 2013 р. він становив 25 298,0 млн. грн., у 2014 р. – 16 026,9 млн. грн., у 2015 р. – 1 359,2 млн. грн. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) МП також різко зменшується й є негативним. Так, у 2013 р. він становив -23 797,3 млн. грн., у 2014 р. – -31 825,2 млн. грн., у 2015 р. – -49 947,3 млн. грн. (рис. 4, 5, табл. 1).

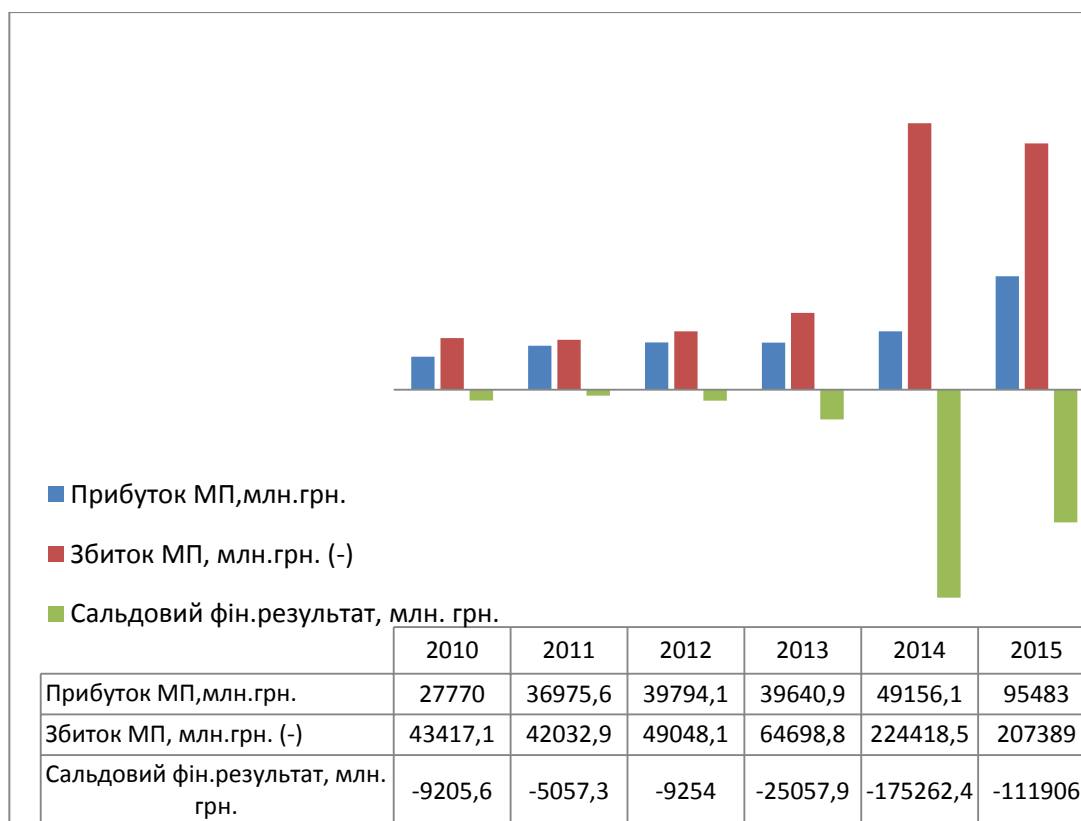

Рис. 1. Динаміка сальдованого фінансового результату МП напряму «Промисловість», млн. грн. (2010–2015 рр.)

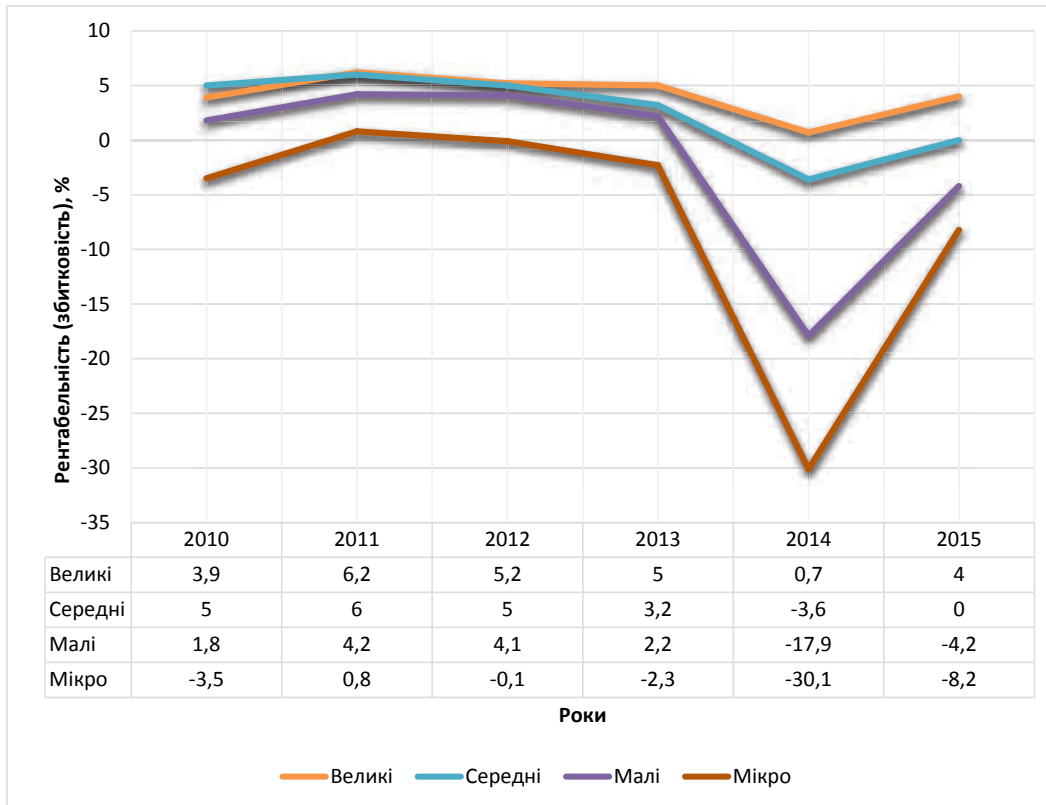

Рис. 2. Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності підприємств напрямку «Промисловість», % (2010–2015 рр.)

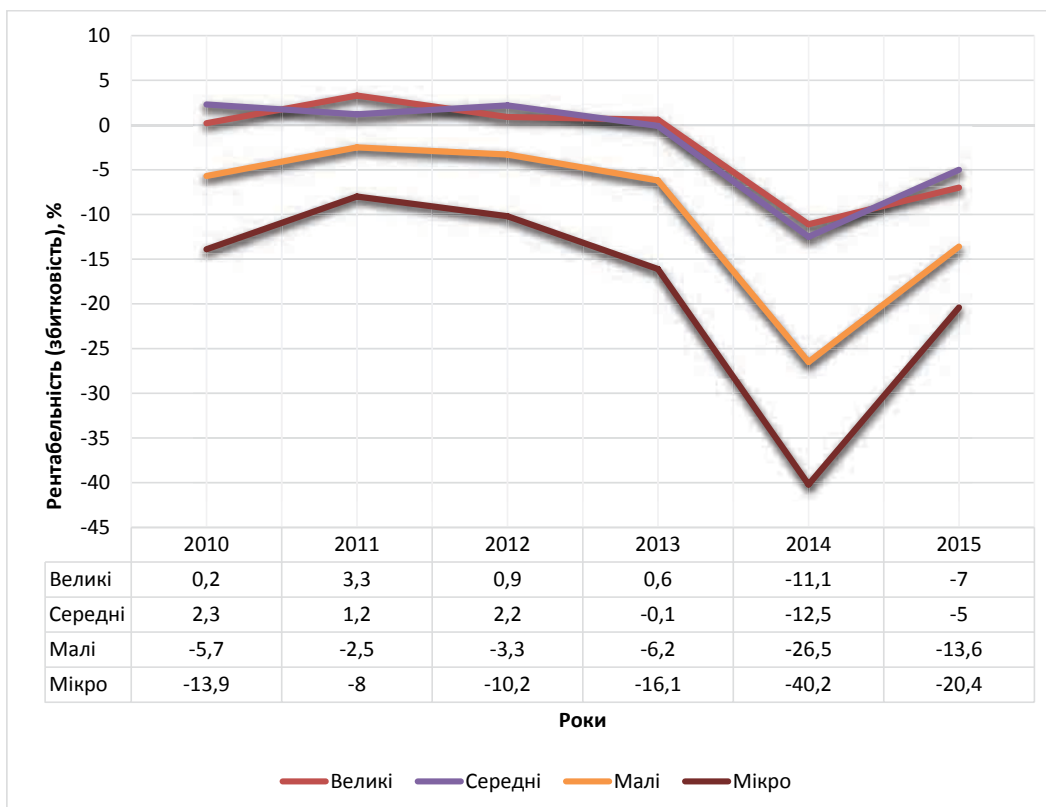

Рис. 3. Рівень рентабельності (збитковості) усієї діяльності підприємств напрямку «Промисловість», % (2010–2015 рр.)

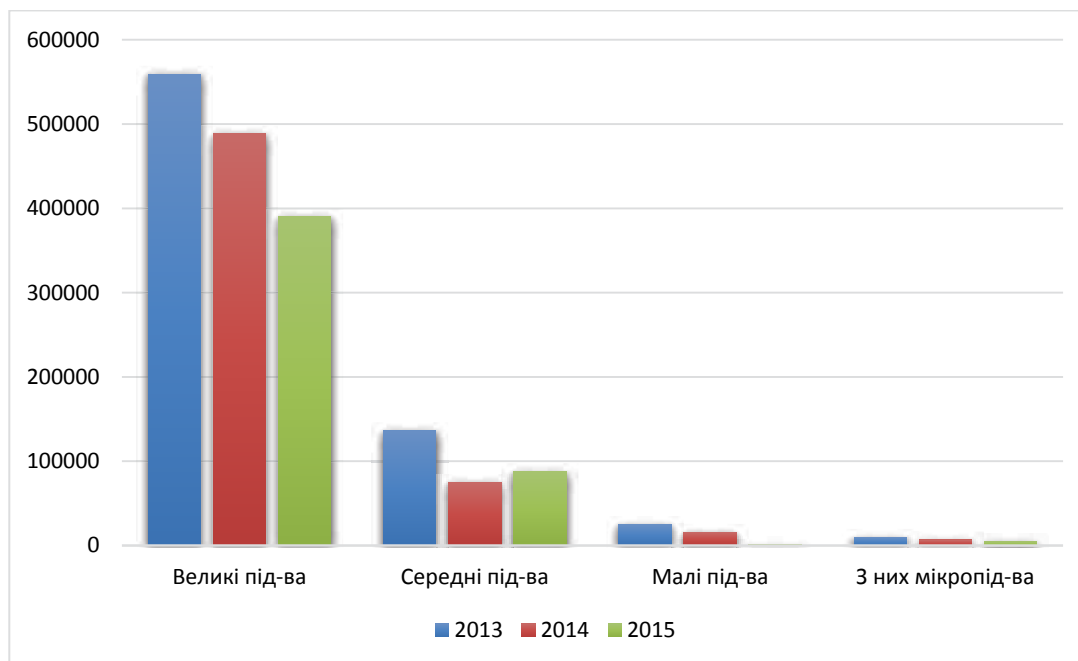

Рис. 4. Рівень власного капіталу на підприємстві «Промисловість», млн. грн. (2010–2015 рр.)

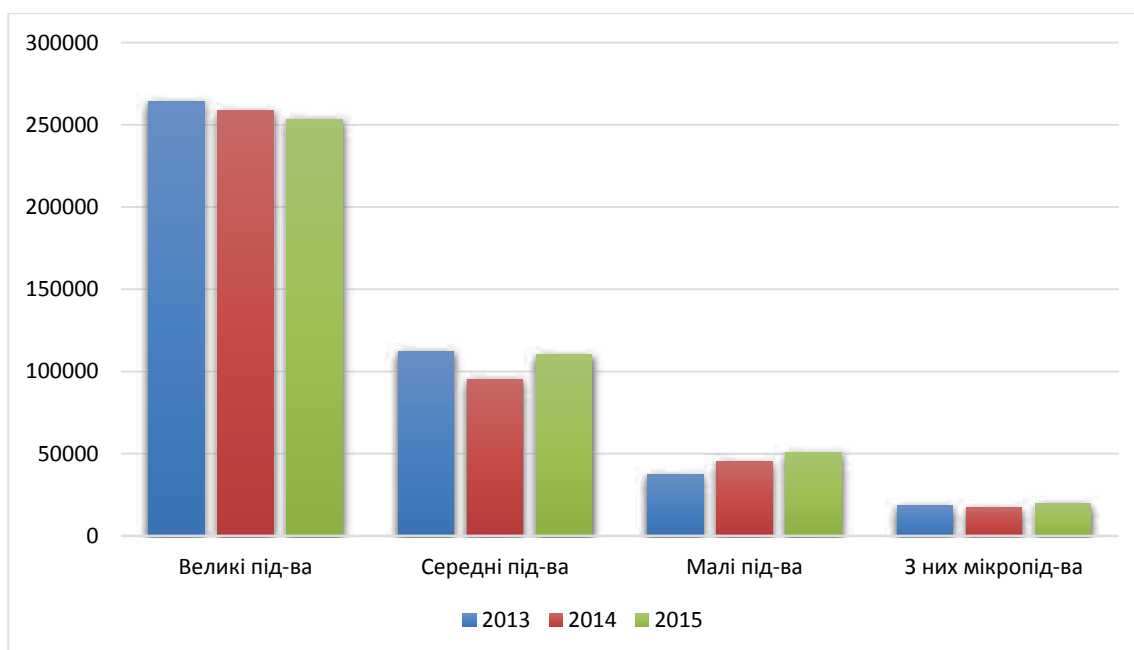

Рис. 5. Рівень зареєстрованого власного капіталу на підприємстві «Промисловість», млн. грн. (2013–2015 рр.)

Як бачимо, рівень власного капіталу і зареєстрованого власного капіталу великих підприємств зменшується, власний капітал середніх підприємств у 2014 р. зменшується (табл. 1, рис. 4, 5). Малі підприємства і мікропідприємства становлять дуже маленький відсоток від усього власного капіталу. Звідси ми можемо зробити висновок, що малі підприємства в Україні найменш розвинуті.

Спостерігається велика частка МП, які отримали збиток. Так у 2011 р. 40,1% отримали збиток, у 2012 р. – 38,2%, у 2013 р. – 39,2%, у 2014 р. – 42,0%, у 2015 р. – 33,6% (табл. 2, рис. 6).

Такий вид діяльності, як «Промисловість», починаючи з 2013 р. має негативний фінансовий результат (сальдо). Особливо це має місце для МП, негативний фінансовий результат

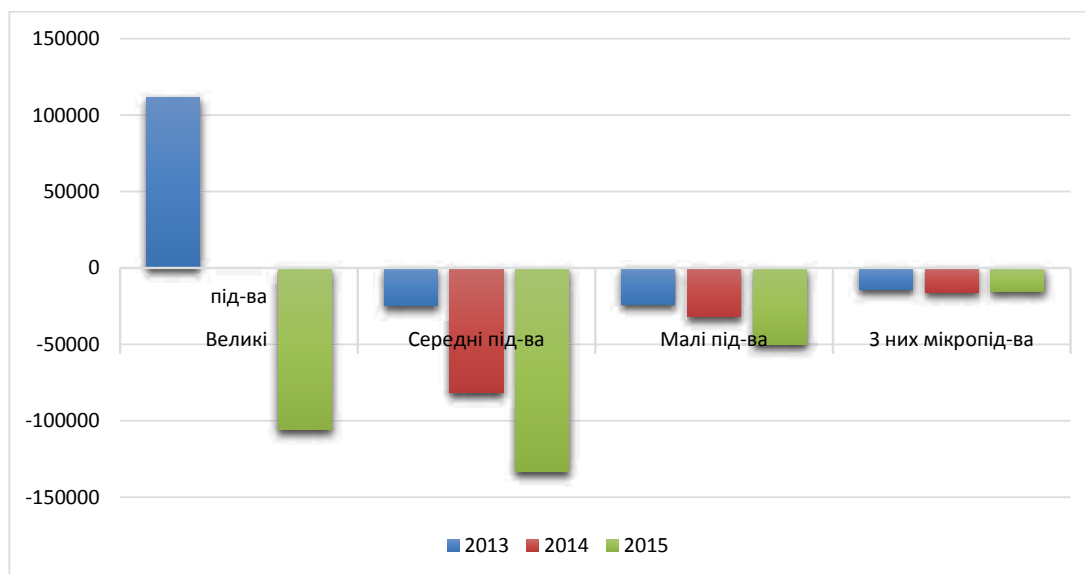

Рис. 6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) напрямку «Промисловість», млн. грн. (2013–2015 рр.)

Таблиця 1
Власний капітал підприємств України напрямку «Промисловість», млн. грн. (2013–2015 рр.)

Роки	Власний капітал, млн. грн., усього				У тому числі зареєстрований капітал, млн. грн.			
	Великі під-ва	Середні під-ва	Малі під-ва	3 них мікропід-ва	Великі під-ва	Середні під-ва	Малі під-ва	3 них мікропід-ва
2013	559414,8	136442,4	25298,0	10091,0	264396,5	112418,3	37310,1	18405,1
2014	488397,6	74794,3	16026,9	6823,6	258776,1	95390,3	45259,4	17376,6
2015	389852,5	87854,9	1359,2	4935,8	253550,8	110270,0	50881,9	19446,3

Продовження таблиці 1

Роки	У тому числі							
	нерозподілений прибуток (непокритий збиток)				неоплачений та вилучений капітал			
	Великі під-ва	Середні під-ва	Малі під-ва	3 них мікропід-ва	Великі під-ва	Середні під-ва	Малі під-ва	3 них мікропід-ва
2013	111716,7	-24820,6	-23797,3	-14031,4	842,2	11838,5	4473,1	2304,1
2014	-40,1	-81705,5	-31825,2	-16309,0	1511,7	4393,2	14420,8	2633,8
2015	-105911,2	-133354,2	-49947,3	-15543,6	2783,3	4807,3	14808,4	3395,0

Таблиця 2

Фінансові результати до оподаткування МП за видом економічної діяльності «Промисловість»

Роки	Малі підприємства				
	фінансовий результат (сальдо), млн. грн.	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн.
2011	4035,2	59,9	20063,1	40,1	16027,9
2012	3133,4	61,8	19614,6	38,2	16481,2
2013	-1152,9	60,8	17779,8	39,2	18932,7
2014	-68097,7	58,0	23050,0	42,0	91147,7
2015	-51550,6	67,0	35397,1	33,0	86947,7

(сальдо) яких значно збільшується, і в 2015 р. збільшився у п'ять разів (86 947,7 млн. грн.) порівняно з 2011 р. (16 027,9 млн. грн.).

Аналізуючи графіки (рис. 6–8), бачимо, що нерозподілений прибуток знаходиться в дуже поганому стані, підприємства отримують лише збиток. Неоплачений та вилучений капітал напряму «Промисловість» переважно збільшується, найбільший рівень мають малі підприємства та середні підприємства.

Аналіз табл. 3 показав, що чистий прибуток (збиток) малих підприємств за видом економічної діяльності «Промисловість» – негативний (табл. 3). Якщо у великих підприємств чистий

прибуток негативний із 2014 р., то у середніх підприємств і у малих він починається з 2011 р. Так, у 2011 р. чистий прибуток МП -1 318,5 млн. грн., у 2012 р. – -2 252,3 млн. грн., у 2013 р. – -3 993,2 млн. грн., у 2014 р. – -12 457,3 млн. грн., у 2015 р. – -7 443,0 млн. грн. Це свідчить про те, що фінансовий стан малого бізнесу України є незадовільним.

У результаті цього дослідження можна зробити висновок, що Україна досягла цілком європейських показників за кількістю малих і середніх підприємств, але за ефективністю управління, у т. ч. управління фінансами, значно відстає. Однією з причин низької ефективності управ-

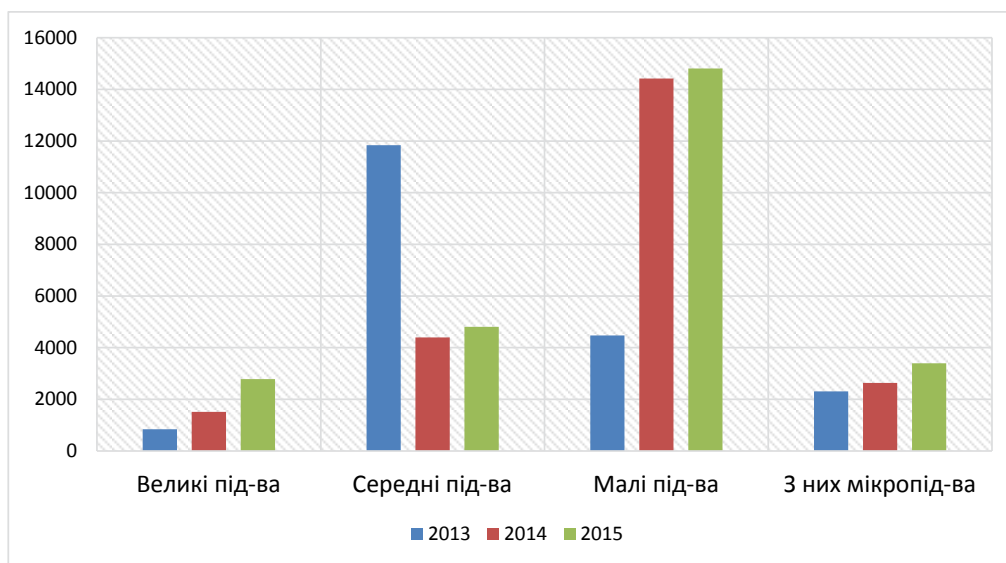

Рис. 7. Неоплачений та вилучений капітал напряму «Промисловість», млн. грн. (2013–2015 рр.)

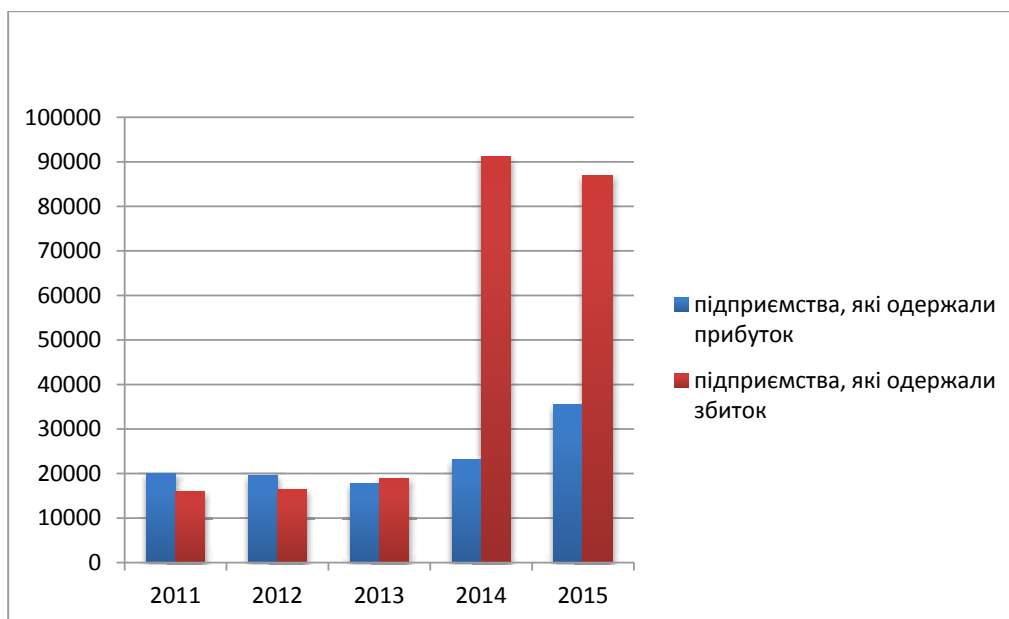

Рис. 8. Малі підприємства (фінансовий результат) напряму «Промисловість», млн. грн. (2011–2015 рр.)

Таблиця 3

**Чистий прибуток (збиток) малих підприємств
за видом економічної діяльності «Промисловість»**

Роки	Малі підприємства				
	фінансовий результат (сальдо)	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
2011	-1318,5	61,2	2977,9	38,8	4296,4
2012	-2252,3	60,8	2885,5	39,2	5137,8
2013	-3993,2	62,7	3471,5	37,3	7464,7
2014	-12457,3	63,3	3922,9	36,7	16380,2
2015	-7443,0	73,5	7056,5	26,5	14499,5

ліній фінансами МСБ поряд з іншими є недостатнє податкове стимулювання діяльності МСБ.

За даними рейтингу Світового банку та Міжнародної фінансової корпорації (IFC) Paying Taxes 2017, податкова система України оцінювалася за чотирима параметрами [2–5]:

- загальною ставкою податку (total tax rate), яка показує податкове навантаження, суму всіх податків, що стягуються як відсоток від комерційного прибутку, – 51,9%, 84-е місце;

- часом для виконання зобов'язань (time to comply) для підготовки документації та сплати податків – 356 годин;

- кількістю платежів – характеризує частоту сплати різних видів податків і внесків – п'ять разів на рік;

- індексом «після подачі» – показником, який оцінює загальний податковий тягар усіх процедур, що виконуються бізнесом після сплати податків, – 79,3 бала.

Дослідження звіту міжнародного рейтингу Paying Taxes 2017 показує, що податкова система України не є ефективною і не може бути

порівняна з податковими системами у світі, які створюють мотивуюче середовище для сплати податків й які характеризуються прозорістю, зручністю і швидкістю адміністрування. Дослідження показали, що для формування таких податкових систем створювалися центри з надання послуг фінансового аутсорсингу (F&A), які надають послуги для клієнтів – платників податків (переважно підприємствам МСБ) на бюджетній основі. Така практика в розвинених країнах дала змогу не тільки збільшити чисельність підприємств МСБ і працюючих на них, а й підвищити ефективність управління, у т. ч. організації управління фінансами МСБ, що сприяло зменшенню безробіття, формуванню класу само-зайнятого населення, здатного забезпечити дохід своєї сім'ї, розвитку ефективної економіки та підвищенню економічної безпеки на мікро- і макрорівні.

Необхідно продовжити дослідження щодо формування методології і організації управління фінансовим аутсорсингом у країнах, що мають ефективну податкову систему.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Україна у цифрах 2015 р. : статистичний збірник. – К., 2016.
2. World Bank Group, Paying Taxes Report, 2017.
3. Doing Business Report.
4. Paying Taxes 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/Doing-Business/Documents/Special-Reports/Paying-Taxes-2017.pdf>
5. Paying Taxes 2017: ключевые страны региона сдают позиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rescue.org.ru/ru/news/analytics/5549-paying-taxes-2017-klyuchevye-strany-regiona-sdayut-pozitsii>.